

Drugostopenjski dvopredmetni študijski program

PRIMERJALNO JEZIKOSLOVJE

Oddelek
za primerjalno
in splošno
jezikoslovje

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

Podatki o programu

naziv: Drugostopnejski študijski program
Primerjalno jezikoslovje

trajanje: 2 leti

točke: 120 kreditnih točk po ECTS

Pri dvopredmetnem programu je nujna povezava z drugim dvopredmetnim študijskim programom oziroma dvopredmetno smerjo. Dvopredmetni študijski program Primerjalno jezikoslovje je mogoče kombinirati z vsemi dvopredmetnimi študijskimi programi oz. smermi, ni pa ga mogoče kombinirati z dvopredmetnimi pedagoškimi študijskimi programi oz. smermi, razen z dvopredmetno pedagoško smerjo Andragogika in dvopredmetnim pedagoškim študijskim programom Pedagogika.

Opis programa

Primerjalno jezikoslovje je jezikoslovna smer, ki raziskuje jezik z vidika njegovega zgodovinskega razvoja, zato ga ne zanima le opis konkretnih jezikov (njihova slovnica in besedje), pač pa tudi pot, po kateri je nek jezik nastal. Osrednja naloga primerjalnega jezikoslovja je, da na podlagi primerjave posameznih elementov takih jezikov, ki so si med seboj sorodni, tj. njihovih glasov, oblik, besed in skladenjskih struktur, rekonstruira glasovne, oblikovne, besedotvorne, skladenjske in besedne prvine na starejših razvojnih stopnjah teh jezikov in postopoma vse do njihovega skupnega prednika, na primer:

slovensko *zemlja*, litovsko *žemė*, starogrško *kthōn*, staroindijsko *kṣāṃ*, hetitsko *tēkan*, toharsko *tkaṃ*, albansko *dhe*, latinsko *humus*, staroirsko *dú*, vse iz praindoevropskega izhodišča **dʰégʰōm* 'zemlja'.

Drugostopenjski dvopredmetni študijski program primerjalno jezikoslovje je zasnovan kot študij primerjalnega jezikoslovja indoevropskih jezikov, kar pomeni, da svoji temeljni metodi (primerjava in rekonstrukcija) uporablja na gradivu jezikov indoevropske družine, tako sodobnih kot starih. Ker gre za zelo razvejano in obsežno družino z bogatimi literarnimi tradicijami (med njimi nekatere segajo že v 2. tisočletje pr. n. št.), hkrati podaja vpogled v jezikovno in kulturno zgodovino območij Evrope, Starega Orienta, Indije in Srednje Azije ter prodira globoko v čas pred pojavom prvih pisnih virov (do približno 5. tisočletja pr. n. št.), za katerega rekonstruira indoevropsko prajezično jezikovno in kultur-

no skupnost.

Slušatelji in slušateljice pri študiju dobijo vpogled v glasoslovje, oblikoslovje, besedotvorje, skladnjo in pomenoslovje indoevropskega prajezika, izhajajoč iz stanja v glavnih arhaičnih indoevropskih jezikih. Poudarek je na stari indijsčini (sanskrtu), avestijščini, stari perzijsčini, hetitščini (in drugih starih anatolskih jezikih), gotščini, litovščini, albanščini, starih keltskih jezikih, stari cerkveni slovanščini, stari grščini in latinščini. V času študija se slušatelji in slušateljice poglobljeno spoznajo z velikim številom starih oz. starinskih indoevropskih jezikov (tj. z njihovo opisno in zgodovinsko slovnico), v katere se lahko pozneje usmerijo v obliki specialističnega študija. V okviru programa deluje tudi edina pedagoška enota, v okviru katere je na Slovenskem mogoče pridobiti vse kompetence, ki pritičejo študiju stare orientalistike, torej indologije (s poudarkom na sanskrtu in drugih staroindijskih jezikih ter pripadajoči književnosti), iranistike (s poudarkom na starih iranskih jezikih) in hetitologije oz. anatolistike (hetitščina in ostali stari anatolski jeziki skupaj s sočasnimi neindoevropskimi jeziki Male Azije in Mezopotamije).

Mnogi študenti in študentke primerjalnega jezikoslovja že med študijem sodelujejo pri raznih jezikoslovnih in prevajalskih ter umetniških projektih. Oddelek ima ob tem vzpostavljene mnoge povezave za študijsko izmenjavo, ki omogoča nekajmesečni izpopolnjevalni študij na kateri od evropskih univerz. Spodbuja se tudi udeležba na različnih poletnih šolah indoevropskega primerjalnega

jezikoslovja (Leiden, Jena, Beograd ...).

Katedra za indoevropsko primerjalno jezikoslovje ima na Univerzi v Ljubljani dolgo, že več kot stoletno tradicijo, saj je bilo primerjalno jezikoslovje eno od ustanovitvenih smeri prve slovenske univerze. Iz te šole izhajajo najvidnejši slovenski jezikoslovci in jezikoslovke različnih usmeritev, saj je ravno primerjalno jezikoslovje tista temeljna jezikoslovna disciplina, ki omogoča kontekstualizirano razumevanje in razlago najrazličnejših jezikovnih pojavov, hkrati pa je indoevropsko primerjalno jezikoslovje izhodišče za primerjalna jezikoslovja posameznih jezikovnih skupin (primerjalno slovansko jezikoslovje, primerjalno germansko jezikoslovje, primerjalno romansko jezikoslovje, primerjalno keltsko jezikoslovje, primerjalno indo-iransko jezikoslovje) in je neločljivo povezano s filologijo (prvenstveno klasičnih jezikov, npr. stare indijsčine/sanskerta, stare cerkvene slovanščine, latinščine, grščine, vendar tudi vseh ostalih).

Predmetnik

	predavanja	vaje	seminar	skupaj	kreditne točke
1. letnik					
1. semester					
1. Teorija zgodovinskega jezikoslovja	60			60	6
2. Laringalna teorija	30			30	4
3. Splošni izbirni predmet					5
2. semester					
4. Indoevropska dialektologija		30		30	3
5. Indoevropske starožitnosti		60		60	6
6. Avestijščina in stara perzijščina	60			60	6
2. letnik					
3. semester					
7. Izbrana poglavja iz indoevropskega primerjalnega jezikoslovja	60			60	6
8. Magistrski izpit					6
9. Izbirni strokovni predmet					3
4. semester					
10. Magistrsko delo					15

Zakaj študirati primerjalno jezikoslovje

»Primerjalno jezikoslovje je za vse, ki gojijo pristno radovednost do etimologije in (indo)evropske zgodovine in kulture, priložnost za razburljivo popotovanje skozi kraj in čas. Po obeh dimenzijah vodita temeljni znanstveni metodi primerjalnega jezikoslovja – primerjalna metoda in metoda rekonstrukcije. Prva se opira na pisne zgodovinske vire, ki jih indoevropska kultura proizvaja že tisočletja, druga pa s pomočjo fonetičnih zakonov rekonstruira tiste dele preteklosti, ki jih zapisi ne obranjajo.

Za refleksijo o sedanjosti sta nujna zavedanje o večtisočletnem neprekinjenem razvoju in vpogled v obranjeno in rekonstruirano preteklost. Metodi primerjalnega jezikoslovja sta cesti, ki vodita do številnih drugih vrat v različna področja raziskovanja indoevropske civilizacije – v zgodovino, arheologijo, klasično filologijo, filozofijo, psihologijo, sociologijo ter vse vrste umetnosti. Jezik je namreč odsev vseh vidikov družbe, ta pa svojo zgodbo o in v svojem jeziku še vedno piše.«

– Lara Potočnik, alumna programa Primerjalno jezikoslovje, študentka na magistrskem študiju

Nabor strokovnih izbirnih predmetov

	predavanja	vaje	seminar	skupaj	kreditne točke
1. Gotski seminar			30	30	3
2. Osnove indoevropskega besedotvorja in sintakse	30			30	3
3. Zgodovina latinskega jezika	60			60	3
4. Zgodovina grškega jezika	60			60	3
5. Uvod v slovansko imenoslovje	15		15	30	3
6. Leksikologija slovanskih jezikov	15		15	30	3
7. Arealni vidiki slovanskih jezikov	15		15	30	3
8. Primerjalna skladnja slovanskih jezikov	15		15	30	3
9. Cerkevna slovanščina – južnoslovanske redakcije	15		15	30	3
10. Cerkevna slovanščina – vzhodnoslovanska redakcija	15		15	30	3
11. Starocerkvenoslovanska skladnja	15		15	30	3
12. Filozofija kognitivne znanosti	30		30	60	5
13. Uvod v jezikovno tipologijo	30				6
14. Vežalna fonologija 1	30				3

»Ker te zanimajo jeziki, a ne le to, kako se govorijo danes, ampak tudi njihov razvoj in življenje pred tisočletjem ali dvema – ali petimi in še dlje v preteklost! Ker želiš dobiti vpogled v to, kako jezik pravzaprav deluje, kako se spreminja in zakaj. Ker te zanima etimologija besed, njihov izvor in življenje skozi šesttisočletno zgodovino. Ker si želiš uporabnega znanja, ki ti ga ta širina daje pri učenju vseh drugih tujih jezikov, starih in mladib. Ker te zanima, kaj nam pripovedujejo besedila starih Indijcev, Hetitov, starih Perzijcev, Gotov, starih Ircev, starih Grkov, plemen italskega polotoka ... in kaj nam to razkriva o njihovem življenju ter o življenju in kulturi Praindoevropejcev. Ker te zanimajo stare pisave (klinopisne, alfabetne, abugidske ...). Prek študija primerjalnega jezikoslovja se namreč poglobljeno spoznaš s celo vrsto starih indoevropskih jezikov, njihovo slownico, razvojem, besedili in pisavami (zlasti s klinopisnimi jeziki stare Anatolije, sanskrtom, staro grščino, latinščino, staro cerkveno slovanščino, gotščino, staro perzijsščino, avestijščino in staro irščino), na voljo pa sta ti tudi dva lektorata t. i. starinskih indoevropskih jezikov, namreč litovščine in albanščine.«

– Luka Brenko, alumen programa Primerjalno jezikoslovje, mladi raziskovalec

Vsebinska predstavitev izbranih predmetov

Teorija zgodovinskega jezikoslovja

Predmet sistematizira znanje diahrono (raznočasnijsko) usmerjenega jezikoslovja: vpogled v mehanizme spreminjanja jezika na vseh jezikovnih ravneh, teorija glasovne spremembe, tipologija glasovnih sprememb, vrste in težnje jezikovnih sprememb, pogojenih z analogijo, problematika jezikov v stiku (izposojanje, narečja, koine, pidžin, kreolski jeziki), historična semantika (zgodovinsko pomenoslovje), spremembe na ravni skladnje, teoretični vidiki primerjalne metode ter metoda eksterne (zunanje) in interne (notranje) rekonstrukcije.

Avestijščina in stara perzijsčina

Študenti in študentke se poglobljeno seznanijo z obema najstarejšima jezikoma iranske veje indoevropskih jezikov, avestijščine in stare perzijsčine ter z osnovami zgodovinske slovnice srednjeiranskih jezikov. Poudarek je na historični fonetiki (zgodovinskem glasoslovju), opisnem in zgodovinskem oblikoslovju ter besedotvorju in epigrafiki (staroperzijski klinopis, avestijski alfabet, problematika srednjeiranskih sistemov pisave). Problematizira se odnos staroiranskega do staroindijskega jezikovnega sistema in odnos srednjeiranskih do staroiranskih jezikovnih sistemov. Pridobljeno znanje se ves čas utrjuje in pogloblja ob branju staroperzijskih, staroavestijskih in mladoavestijskih besedil.

Laringalna teorija

Predmet je osredotočen na sintetični pregled dosežkov laringalne teorije s poudarkom na njenih začetnikih (de Saussure, Møller, Oštir, Cuny, Pedersen, Kuryłowicz, Benveniste). Obenem poglobljeno seznanjeni z metodo identificiranja praindoevropskih laringalov in prepoznavanja njihovega učinkovanja na sosednje samoglasnike in soglasnike ter njihovo posredno/neposredno prepoznavnost na sinhronih nivojih posameznih indoevropskih jezikov.

Izbrana poglavja iz indoevropskega primerjalnega jezikoslovja

Študenti in študentke se seznanijo z različno obrobnejšo, ožje specifično problematiko indoevropske primerjalne slovnice (glasoslovje, naglasoslovje, oblikoslovje, besedotvorje, skladnja, leksikologija, zgodovinska slovnica slabše ali pozno dokumentiranih oz. študentu in študentki težje dostopnih, v osrednjem kurikulumu manjšinsko zastopanih indoevropskih jezikov oz. vej indoevropskih jezikov, npr. stare irščine in drugih keltskih jezikov, stare nordijsčine, armenščine, toharščine ...) in si približajo metodologijo raziskovalnega dela v indoevropistiki.

Indoevropska dialektologija

Slušatelji in slušateljice, ki že imajo pregled nad indoevropsko skupino jezikov, pri tem predmetu poglobljeno razumevanje nekaterih predzgodovinskih procesov, povezanih z indoevropskimi ljudstvi in njihovimi jeziki, obenem in predvsem pa vzpostavijo kritičen odnos do izsledkov primerjalnega jezikoslovja kot pomožne zgodovinske znanosti.

Indoevropske starožitnosti

V okviru predmeta se obravnava vrsta indoevropskih besed, skupnih več jezikovnim družinam, ki s svojo kulturno in civilizacijsko vsebino pomagajo odkrivati materialno in duhovno zgodovino indoevropskih ljudstev. Rekonstruirano besedišče za realije indoevropskega prajezika namreč omogoča rekonstrukcijo materialne in duhovne kulture prvotnih Indoevropejcev, govorcev praindoevropsčine (4500–2000 pr. n. št.).

Gotski seminar

Izbirni predmet je zastavljen kot kombinacija opisne in zgodovinske slovnice gotščine – enega od najstarejših izpričanih germanskih jezikov – in seminarja iz branja gotskih besedil (prevod Nove zaveze, Bolonjska pridiga, Gotski koledar, Krimski fragmenti, Veronski fragmenti, gotske listine).

Magistrski izpit

Predmet predvideva študentovo oz. študentkino pripravo na zaključni izpit, ki je sinteza celotnega znanja, pridobljenega med študijem.

Pogoji za dokončanje programa

Za dokončanje študija mora študent oz. študentka opraviti vse obveznosti, ki jih določajo študijski program in učni načrti posameznih predmetov, v skupnem obsegu 60 KT. Celotni študij pa se zaključí šele potem, ko študent oz. študentka na obeh izbranih disciplinah opravi vse obveznosti, kot jih določajo študijska programa in učni načrti posameznih predmetov, v skupnem obsegu 120 KT, ter pripravi, predloži in uspešno zagovarja magistrsko delo.

Strokovni profil in veščine

Ob zaključku študija študenti in študentke razpolagajo s poglobljenim znanjem o nastanku in razvoju jezikov indoevropske jezikovne družine, zaradi česar lahko vsak jezik te družine (star oz. arhaičen ali sodobni) usvojijo v zelo kratkem času. Usposobljeni so za delo na področju etimoloških raziskav in za diahrono (raznočasijsko) in sinhrono (sočasjsko) raziskovanje starih in sodobnih jezikov. Pridobljena znanja jim omogočajo, da razumejo, interpretirajo in kritično ovrednotijo literaturo s področja jezikoslovja, in sicer ne le primerjalnega, temveč tudi s področja splošne teorije jezika in jezikoslovij posameznih jezikov ali jezikovnih družin. Od starih jezikov obvladajo vsaj klasični in predklasični sanskrt, hetitsčino, staro grščino in staro cerkveno slovanščino, kar jim omogoča nadaljnje izpopolnjevanje oz. raziskovalno ali prevajalsko delo na področju indologije, (stare) orientalistike, hetitologije, pa tudi grecistike oz. klasične filologije in paleoslavistike oz. na katerem koli drugem poljubnem področju znotraj indoevropskega primerjalnega jezikoslovja, recimo (stare) germanistike, keltologije, armenologije, albanistike, baltistike, toharologije ... Študij primerjalnega jezikoslovja je dvopredmeten, s čimer se študentom in študentkam omogoči, da pridobljeno znanje povezujejo (tudi v interdisciplinarnem smislu) z znanjem, ki ga pridobijo na drugem programu. Mogoče so sicer prav vse kombinacije z dvopredmetnimi programi Filozofske fakultete, najbolj pa se obrestujejo kombinacije s študijem kakega jezika, primerjalnega slovanskega jezikoslovja, klasične filologije ali zgodovine.

Zaposlitvene možnosti

Diplomanti in diplomantke so usposobljeni za opravljanje specifičnih nalog v ustanovah, ki se ukvarjajo z raziskavami jezika in s slovaropisjem oz. z raziskavami starejše zgodovine, prav tako pa v kulturnih ustanovah, kot prevajalci in v založništvu. Prav tako so primerni za dela, povezana z delovanjem Evropske unije, ki zahtevajo znanje večjega števila jezikov, tudi takih, ki jih v Sloveniji ni mogoče študirati.

Po dokončanem magistrskem študiju lahko študij nadaljujejo oz. delujejo raziskovalno tudi na jezikoslovnih programih katere od večjih evropskih ali ameriških univerz.

Kontakti za nadaljnje informacije

Oddelčno tajništvo

mag. Ana Mehle
ana.mehle@ff.uni-lj.si
Soba R3B

Telefon

+386 1 241 14 30

Uradne ure

od ponedeljka do petka
od 11.00 do 13.00,
ob sredah tudi od 15.00 do 17.00

Skrbnik študijskega programa

Luka Repanšek
luka.repansek@ff.uni-lj.si

Spletna stran oddelka

<https://psj.ff.uni-lj.si/>

Za dodatne informacije o študiju se lahko obrnete tudi neposredno na študente in študentke Filozofske fakultete, in sicer na e-poštni naslov tutorstvo@ff.uni-lj.si.

ST IN KNJIŽARSTVO •
AFIJA • GERMANISTIKA
• MUZIKOLOGIJA • PEDAGOGIKA
EVNOST IN LITERARNA TEORIJA
• ROMANSKI JEZIKI IN
KULTURNI ZGODOVINA
SLOVENSKE ŠTUDIJE • BIL
GIJA IN KULTURNA
PRAZNIKOV
IN ANDE
• PR

